

ДО 70-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ
І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ**На передових рубежах
вітчизняної юридичної науки**

В. П. Нагребельний,
заступник директора Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
з наукової роботи,
кандидат юридичних наук,
член–кореспондент НАПрН України,
заслужений юрист України

Висвітлюються основні етапи становлення і розвитку провідної наукової юридичної установи України — Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України за 70 років (1949–2019 рр.). Аналізуються основні напрями його наукової діяльності, творчі досягнення протягом семи десятиліть і перспективи правових досліджень, форми і результати зв'язків з практикою державно-правового будівництва в Україні, міжнародне наукове співробітництво та ін. Особливу увагу приділено характеристиці сучасного, якісно нового етапу в діяльності Інституту в умовах подальшого демократичного розвитку Української держави та її євроінтеграційного вибору.

У травні 2019 р. виповнюється 70 років з часу створення Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. За період свого існування Інститут пройшов непростий шлях свого становлення й розвитку. Долаючи труднощі, він з невеликого Сектора держави та права АН УРСР перетворився на провідну наукову академічну юридичну уста-

---

© Нагребельний Володимир Петрович — заступник директора Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України з наукової роботи, кандидат юридичних наук, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України

нову України. Своїм творчим доробком у дослідженні фундаментальних проблем історії та теорії держави і права, державно-правового будівництва, правової політології, а також міжнародного права і порівняльного правознавства Інститут здобув широке визнання серед юридичної громадськості в нашій країні та за її межами.

Утворення в повоєнні роки правознавчої академічної установи ініціював видатний український вчений-правознавець, академік АН УРСР Володимир Михайлович Корецький. Така установа була потрібна передусім для теоретичного обґрунтування міжнародної правосуб'єктності Української РСР, яка на той час стала членом ООН, і для надання допомоги Міністерству закордонних справ УРСР у його діяльності. Спочатку це був Сектор держави і права АН УРСР (заснований згідно з постановою Президії АН УРСР від 13 травня 1949 р.), на базі якого двадцять років поспіль, у 1969 р. був створений відповідний Інститут. Наказом № 9 по АН УРСР від 12 серпня 1949 р. завідувачем Сектора держави і права АН УРСР (з 11 липня) було призначено В. М. Корецького.

Відповідно до постанови Ради Міністрів УРСР від 6 травня 1949 р. Президія АН УРСР визначила такі основні напрями науково-дослідної діяльності Сектора; історія держави і права Української РСР; міжнародне право (насамперед проблеми, пов'язані з діяльністю УРСР як країни-учасниці ООН і суб'єкта міжнародного права); питання державного права країн народної демократії.

Становлення Сектора відбувалося в умовах жорсткої сталінської командно-адміністративної системи і домінування класового підходу до дослідження суспільних відносин і державно-правових явищ. Перші наукові праці, опубліковані співробітниками Сектора, були присвячені питанням міжнародного права (В. М. Корецький), возз'єднання українських земель в єдину радянську державу та організації правознавчих наукових досліджень (Б. М. Бабій). В 1952 р. було започатковане багатомне видання наукових записок Сектора держави і права АН УРСР.

Хрущовська «відлига» позитивно вплинула на стан і характер наукової діяльності Сектора, який перемістився в нове приміщення — сьомий поверх по вул. Кірова, 4 (тепер вул. Грушевського). Зросла кількість науковців Сектора і розширилася дослідницька тематика, зокрема за рахунок розробки проблем історії держави і права, державного, адміністративного, цивільного, трудового і колгоспного права, кримінального права і кримінального процесу, правової охорони природи.

У 1961 р. у складі Сектора були організовані науково-галузеві групи на громадських засадах. Надалі відповідно до постанови Президії АН УРСР від 30 грудня 1965 р. було утворено чотири науково-дослідні відділи: а) теоретичних і конституційних проблем Радянської держави (завідувач — Б. М. Бабій); б) проблем державного і господарського

управління (завідувач — А. П. Таранов); в) з дослідження причин і розробки заходів щодо запобігання злочинності (завідувач — І. П. Лановенко); г) проблем міжнародно-правової діяльності УРСР і порівняльного державознавства (завідувач — В. М. Корецький).

У 1966 р. Сектор поповнився ще одним відділом — проблем радянського будівництва (завідувач — В. М. Терлецький), а відділ І. П. Лановенка було перейменовано на відділ проблем соціалістичної законності і кримінології. Б. М. Бабій обійняв посаду заступника завідувача Сектора і фактично керував ним, оскільки В. М. Корецький з 1960 по 1970 р. перебував у Гаазі як член Міжнародного суду ООН, а згодом — заступник голови Суду.

Проведені у вказаний період організаційні заходи дали можливість ефективніше проводити наукові дослідження у Секторі, зміцнити його зв'язки з юридичною практикою. Значно зросла роль Сектора як установи з координації наукових державно-правових досліджень у республіці, збільшилася кількість публікацій, у тому числі колективних монографічних праць. Помітним явищем, зокрема, стала одна з них — «Політична організація суспільства» за редакцією Б. М. Бабія (1967 р.).

З 1950 по 1968 р. науковцями Сектора було підготовлено і опубліковано 92 монографії, 73 брошури і понад 320 наукових статей. За цими показниками, а також за кількісним і якісним складом Сектор наблизився до наукової установи у формі академічного науково-дослідного інституту.

У зв'язку з цим було поставлено питання про надання Секторові статусу академічного інституту. Це питання з розумінням було сприйняте Президією АН УРСР і особисто Президентом Академії академіком Б. Є. Патоном. Після подолання численних бюрократичних перепон він домігся від Москви згоди на перетворення Сектора в Інститут держави і права. 12 червня 1969 р. Рада Міністрів УРСР ухвалила постанову за № 360 «Про створення Інституту держави і права Академії наук УРСР», на виконання якої Президія АН УРСР 24 червня 1969 р. ухвалила постанову за № 202 «Про створення Інституту держави і права АН УРСР». Цією постановою Інститут було включено до складу Відділу економіки, історії, філософії та права АН УРСР. Виконувачем обов'язків директора Інституту було призначено В. М. Корецького, а заступником директора з наукової роботи — Б. М. Бабія.

Постановою Президії АН УРСР від 24 червня 1969 р. були визначені й основні напрями наукових досліджень Інституту, а саме: а) дослідження актуальних проблем радянського державного будівництва і розвитку Української РСР як складової єдиної багатонаціональної соціалістичної держави — СРСР; б) розробка теоретичної спадщини з питань утворення Української радянської держави; в) дослідження проблем, пов'язаних

з удосконаленням законодавства УРСР; г) дослідження проблем управління народним господарством УРСР і правового регулювання господарських відносин в УРСР; д) вивчення найважливіших питань зміцнення соціалістичної законності, запобігання і викорінення злочинності й розробка заходів щодо посилення боротьби з порушеннями громадського порядку в УРСР; е) дослідження теоретичних проблем міжнародно-правової діяльності УРСР; ж) критика ревізіоністських поглядів з питань розвитку української соціалістичної державності.

У 1974 р. академік АН УРСР Б. М. Бабій був призначений директором Інституту, а В. М. Корецький — почесним директором. У листопаді наступного року Інститут перемістився у приміщення по вул. Трьохсвятительській, 4, у якому знаходиться і нині.

У другій половині 1970-х — на початку 1980-х років неодноразово здійснювалася реорганізація структури Інституту, а кількість наукових відділів зросла до восьми. Інститут зміцнив творчі зв'язки з органами державної влади та вищими юридичними навчальними закладами України, а також з Інститутом держави і права АН СРСР, Всесоюзним науково-дослідним інститутом радянського законодавства, Всесоюзним інститутом з вивчення причин і розробки заходів запобігання злочинності та ін.

Крім підготовки фундаментальних монографічних праць, Інститут розгорнув програму популяризації юридичних знань. Кілька разів перевидавався «Юридичний довідник для населення». В 1974 р. побачив світ «Юридичний словник» за редакцією Б. М. Бабія, В. М. Корецького та В. В. Цветкова, а у 1985 р. — «Російсько-український словник юридичної термінології» за редакцією Б. М. Бабія. Протягом 1975–1985 рр. було опубліковано низку науково-популярних брошур з правової тематики.

У 1977–1978 рр. Інститут узяв активну участь у підготовці проекту Конституції УРСР 1978 р. Б. М. Бабій був членом робочої групи і секретаріату з підготовки проекту Основного Закону. Він, а також В. Є. Бражников, І. П. Бутко, А. П. Таранов і В. М. Терлецький очолювали робочі підгрупи з відповідних напрямів і питань.

У 1980 р. академіку В. М. Корецькому виповнилося 90 років. За великі заслуги у розвитку юридичної науки, підготовці наукових кадрів та активну громадсько-політичну діяльність йому було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, що стало безпрецедентною подією в історії радянської юридичної науки.

Наступного року інститутський двотомник «Історія держави і права Української РСР» отримав Державну премію УРСР у галузі науки і техніки (відповідальний редактор — Б. М. Бабій, співавтори — В. М. Терлецький, А. П. Таранов, В. В. Мрига, В. Є. Бражников та ін.).

Розпочата в середині 80-х років горбачовська перебудова суспільного життя в Радянському Союзі демократизувала процеси наукостворення і

зменшила ідеологічний тиск на соціогуманітарні науки. Це збіглося зі зміною керівництва Інституту. В жовтні 1988 р. Президія АН УРСР затвердила на посаді директора Інституту Ю. С. Шемшученка (члена-кореспондента АН УРСР, а згодом академіка НАН України), який очолює Інститут і нині.

Під його керівництвом була розроблена система заходів щодо перебудови наукової діяльності Інституту на основі переосмислення ідеологічних стереотипів і догм у галузі держави і права, які дісталися у спадок від командно-адміністративної системи і репресивного судочинства. Відповідно по-новому були визначені пріоритетні напрями наукових досліджень, вдосконалена організаційна структура Інституту. З метою поліпшення координації фундаментальних наукових досліджень у 1990 р. із провідних учених Інституту на громадських засадах було утворено дві наукові ради — «Проблеми правової держави, захист і забезпечення прав особи» і «Проблеми сучасної політичної системи, господарського механізму і управління».

Якісно новий етап у діяльності Інституту розпочався з ухвалення в 1990 р. Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України (1991). У цей період відбулися істотні зміни в підходах до проблем державознавства і правознавства, оскільки відповідні державно-правові феномени розпочали розглядати не в площині загальносоюзної політико-правової системи, а як явища суверенної держави.

З урахуванням цього наукові дослідження Інституту держави і права АН (а з 1995 р. — НАН) України були спрямовані на створення юридичної наукової бази для становлення й розвитку української суверенної держави та її правової системи, здійснення конституційної, адміністративної, судово-правової та інших реформ. У лютому 1990 р. постановою Ради Міністрів УРСР Інституту держави і права присвоєно ім'я В. М. Корецького.

Пріоритетними напрямками наукових досліджень Інституту в першій половині 90-х років були: розбудова державності України; проблеми конституційного права й місцевого самоврядування; правового регулювання аграрних відносин та охорони навколишнього середовища; боротьби з економічними та іншими злочинами; міжнародного права й міжнародної правосуб'єктності України; теоретичні та прикладні проблеми розвитку правової системи України; місце України в системі сучасного міжнародного правопорядку. Ці напрями є пріоритетними для Інституту й тепер, з одним доповненням: з 1996 р. до категорії пріоритетних віднесено теоретичні дослідження проблем реалізації Конституції України.

8 вересня 1993 р. Президія НАН України прийняла постанову «Про підготовку фундаментальної «Юридичної енциклопедії», а 22 лютого

1996 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про державну підтримку видання «Юридичної енциклопедії». Зважаючи на важливість цього питання, підготовку «Юридичної енциклопедії» (у 6 томах) також було віднесено до пріоритетних напрямів наукової діяльності Інституту.

На початку 90-х років відбулися й певні структурні зміни в Інституті. Довелося відмовитися від наукових секторів. Після проведення уточнень стабілізувалися такі назви 8 наукових відділів Інституту: історико-політологічних досліджень держави і права України; конституційного права, місцевого самоврядування та проблем законності; цивільного і трудового права; державно-правових проблем управління; правових проблем екології і аграрного права; кримінально-правових і кримінологічних проблем, міжнародного права.

У 1992 р. в Інституті було започатковано міжвідомчий збірник наукових праць «Правова держава». З 1994 р. цей збірник виходить як щорічник наукових праць Інституту. Протягом 90-х років науковці Інституту опублікували десятки монографічних праць з актуальних проблем державно-правового будівництва у суверенній Україні, теорії та історії держави і права, міжнародного права та ін.

У 90-х роках в Інституті, насамперед зусиллями професора Ю. І. Римаренка, було започатковано новий напрям наукових досліджень — етнодержавознавство. На основі проведених досліджень видано серію монографічних та енциклопедичних праць із цих питань. З довідкової літератури, виданої у ці роки Інститутом, варто назвати: «Юридичний довідник підприємця» (1992), «Юридичний словник-довідник» (1996, за редакцією Ю. С. Шемшученка і В. Д. Бабкіна), «Власність громадян. Юридичний довідник» (1997, за редакцією Я. М. Шевченко), «Політологічний енциклопедичний словник» (1997), «Мала енциклопедія етнодержавознавства» (1996), «Міграційні процеси в сучасному світі» (1997).

На початку 90-х років в Інституті було розпочато видання серії «Пам'ятки політико-правової культури України», зокрема: «Зібрання малоросійських прав 1807 р.» за редакцією Б. М. Бабія та О. М. Мироненка (1993); «Ділова документація Гетьманщини ХУІІІ ст.» (1993); «Права, за якими судиться малоросійський народ» за редакцією Ю. С. Шемшученка (1997). Новим напрямом діяльності інституту стала підготовка й видання підручників та навчальних посібників, зокрема, підручників: «Основи правознавства» за редакцією І. Б. Усенка (1997); «Основи етнодержавознавства» за редакцією Ю. І. Римаренка (1997); «Кооперативне право» за редакцією В. І. Семчики (1998); «Конституційне право України» за редакцією В. Ф. Погорілка (1999) та ін.

Упродовж 90-х років наукові праці Інституту неодноразово були відзначені академічними та іншими преміями і нагородами. Зокрема,

у 1991 р. премію АН України імені Д. З. Мануїльського отримали Ю. С. Шемшученко й Н. Р. Малишева — за цикл праць з правових проблем охорони навколишнього середовища. Премією НАН України імені М. П. Василенка були відзначені В. Н. Денисов і В. В. Євінтов — за цикл праць «Міжнародне право і світовий порядок: пошук моделей правового розвитку» (1992); І. Б. Усенко — за цикл праць «Юридичні аспекти історії Всеукраїнської академії наук» (1994); О. М. Костенко — за цикл праць «Закон і злочин (соціопсихологічні дослідження)» (1995); Ю. І. Римаренко — за цикл праць «Етнодержавознавство: понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія і практика» (1996); Ю. С. Шемшученко і К. А. Вислобоков — за видання видатної пам'ятки українського права «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1997).

У травні 1999 р. Інститут урочисто відзначив свій 50-річний ювілей і був нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України. До цієї дати була видана ґрунтовна праця про історію становлення й розвитку Інституту — «Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Наукові досягнення за 50 років».

У 1999–2004 рр. наукові дослідження в Інституті велися з 30 тем за такими пріоритетними напрямками: проблеми державотворення в Україні: теорія, історія, практика; теоретичні і прикладні проблеми розвитку правової системи України; теоретичні проблеми реалізації Конституції України; Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку: теорія і практика; підготовка і видання «Юридичної енциклопедії» у 6 томах. Крім традиційної для Інституту проблематики, активно почали розвиватися й нові напрями наукових досліджень, зокрема, актуальних проблем інтелектуальної власності, банківського, енергетичного, ядерного й космічного права, правової політології, порівняльного правознавства тощо.

Упродовж 1999–2004 рр. співробітники Інституту опублікували понад 100 монографічних праць, 70 посібників і довідників, близько тисячі наукових статей. Особливе значення серед них мали монографічні роботи за результатами наукових досліджень. Їх кількість зросла, якщо порівняти з попереднім п'ятиріччям, майже удвічі. Це свідчення того, що Інститут продовжував залишатися провідним науково-правовим центром країни, а його внесок у розвиток вітчизняної юридичної науки — найвагомимим.

Значним результатом наукової діяльності Інституту за цей період стало завершення підготовки й видання 6-томної «Юридичної енциклопедії» (голова редакційної колегії Ю. С. Шемшученко), над яким плідно працював Центр енциклопедичних видань Інституту. Ця багатотомна праця була відзначена Державною премією України в галузі науки і техніки 2004 р.

Інститут також брав участь у підготовці енциклопедичних видань разом з іншими науково-дослідними установами й вищими навчальними

зкладами. Зокрема, у 2000–2001 рр. Інститут разом з Державною академією керівних кадрів культури і мистецтв видав «Енциклопедію етнокультурознавства» у 3 книгах (голова редколегії Ю. І. Римаренко). Наприкінці 2003 р. побачив світ перший том багатотомної «Міжнародної поліцейської енциклопедії», провідна роль у виданні якої належить Національній академії внутрішніх справ України та Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Відповідальними редакторами цього видання від Інституту були Ю. І. Римаренко та Ю. С. Шемшученко.

Окремо слід вказати про започаткування у 2001 р. видання Інститутом десяти томної «Антології української юридичної думки» (за заг. ред. Ю. С. Шемшученка), до підготовки якої були залучені практично всі наукові відділи Інституту. Антологія закумулювала найвагоміші здобутки української юридичної думки майже за 250 років. Це видання сприяє вивченню та узагальненню вітчизняного досвіду для розвитку сучасної юридичної думки й вирішенню практичних державно-правових проблем сьогодення.

Важливо зазначити, що у цей час розширилися можливості Інституту для оперативного оприлюднення результатів наукових досліджень. Інститут став співвидавцем журналів «Право України» та «Підприємництво і право», видає щорічник наукових праць «Правова держава». Популярним серед молодих учених та аспірантів став започаткований у 1997 р. інститутський збірник наукових праць «Держава і право», з періодичністю видання чотири рази на рік.

Зміцнилися традиційні зв'язки Інституту з Верховною Радою України, Адміністрацією Президента і Кабінетом Міністрів України, міністерствами і відомствами, місцевими державними адміністраціями, Київською міською та іншими місцевими радами. Зміцніли зв'язки з Конституційним Судом України, для якого Інститут готував експертні висновки.

Науковці Інституту брали участь у роботі науково-консультативних рад при Верховному Суді України, Вищому господарському суді України, Прокуратурі України, Міністерстві юстиції з підготовки законопроектів, експертних рад ВАК України з атестації наукових кадрів. До відповідних державних органів було подано низку важливих законопроектів (Земельний кодекс України, Екологічний кодекс України, Трудовий кодекс України тощо).

Випробуваною часом формою апробації наукових результатів були міжнародні й національні наукові та науково-практичні конференції, які проводив Інститут. Визнаною формою спілкування вчених і практиків стали методологічні семінари Інституту, започатковані у 1999 р., котрі він проводив разом з юридичною фірмою «Салком» (рада засновників — Ю. С. Шемшученко, Є. Б. Кубко, В. В. Цветков). На семінарах обговорювали актуальні проблеми державно-правового розвитку країни, ухвалю-

вали наукові рекомендації. Так, упродовж 1999–2004 рр. були проведені такі методологічні семінари: «Актуальні проблеми судово-правової реформи в Україні» (1999); «Зовнішньополітична діяльність України та її правове забезпечення» (2000); «Парламентаризм в Україні: теорія і практика» (2001); «Адміністративна реформа: стан та перспективи» (2001); «Земельний кодекс України: проблеми реалізації» (2002); «Конституційно-правові проблеми українського державотворення» (2002); «Цивільний та Господарський кодекси України: проблеми теорії та практики реалізації» (2003); «Громадянське суспільство і держава в Україні: проблеми взаємодії» (2004).

У 2002 р. Інститут поповнився дев'ятим відділом — правових проблем політології (завідувач — І. О. Кресіна). У межах цього відділу проводилися дослідження проблем етнодержавознавства (Ю. І. Римаренко), започатковані нові теми досліджень з питань політики і права, взаємодії держави і громадянського суспільства тощо.

В організаційному аспекті характерною особливістю кінця ХХ — початку ХХІ ст. стало створення в Інституті нових структурних підрозділів — шести наукових центрів: Міжнародного центру космічного права; Центру банківського права; Міжнародного центру правових проблем інтелектуальної власності; Центру місцевого самоврядування; Центру енергетичного та ядерного права; Центру порівняльного правознавства.

На відміну від традиційних відділів наукові центри, як відомо, більш автономні структурні одиниці, котрі є однією з ефективних форм інтеграції юридичної науки і практики. З утворенням наукових центрів Інститут розширив тематику прикладних досліджень, розпочав підготовку фахівців нового профілю (космічне право, банківське право, право інтелектуальної власності, енергетичне та ядерне право тощо).

На особливу увагу заслуговує участь учених Інституту в конституційних проектах незалежної України. Зокрема, в Інституті при підготовці проекту Конституції України 1996 р. були розроблені й надіслані до відповідних державних органів наукова концепція і проект Основного Закону. Директор Інституту академік НАН України Ю. С. Шемшученко був членом Конституційної комісії Верховної Ради України, а В. Б. Авер'янов, І. П. Бутко, Л. Т. Кривенко та В. Ф. Погорілко входили до складу офіційних робочих груп з підготовки проекту Конституції. І. Б. Усенко взяв участь у остаточному термінологічному редагуванні тексту Конституції.

Наприкінці 2010 р. в Інституті працювали більш як 100 наукових співробітників, у тому числі майже 90 докторів і кандидатів юридичних наук, 13 академіків та членів-кореспондентів НАН України і Академії правових наук України, 10 заслужених діячів науки і техніки, та заслужених юристів України.

У 2011–2013 рр. провідні науковці Інституту працювали у складі Конституційної Асамблеї з підготовки проекту Концепції щодо змін до Конституції України. До цієї роботи були залучені Ю. С. Шемшученко (заступник Голови Асамблеї), О. В. Скрипнюк, О. І. Ющик, Н. М. Пархоменко, В. Ф. Сіренко, М. О. Пухтинський та ін. Зараз вони беруть участь у підготовці проекту змін до Конституції України у рамках діяльності Конституційної комісії, утвореної у 2014 р.

Головними структурними одиницями Інституту у цей час були 10 наукових відділів: теорії держави і права (завідувач Н. М. Оніщенко); історико-правових досліджень (завідувач І. Б. Усенко); конституційного права та місцевого самоврядування (завідувач Ю. С. Шемшученко); проблем державного управління та адміністративного права (завідувач О. Ф. Андрійко); проблем цивільного, трудового та підприємницького права (завідувач Н. М. Хуторян); проблем аграрного та земельного права (завідувач П. Ф. Кулинич); космічного та екологічного права (завідувач Н. Р. Малишева); проблем кримінального права, кримінології та судострою (завідувач О. М. Костенко); міжнародного права та порівняльного правознавства (завідувач В. Н. Денисов); правових проблем політології (завідувач І. О. Кресіна).

Крім того, у складі чи при Інституті діють 8 наукових центрів, а також Рада по координації фундаментальних правових досліджень НАН України (голова Ю. С. Шемшученко).

Інститут поглибив творчі зв'язки з Національною академією правових наук України. У цей період Інститут разом з Академією підготував і видав фундаментальні п'яти томні праці «Правова система України» та «Правова доктрина України». Також було започатковано підготовку і видання Української юридичної енциклопедії в 20 томах.

Традиційно розвивалися зв'язки з Національним юридичним університетом ім. Ярослава Мудрого, юридичними факультетами Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Львівського національного університету ім. Івана Франка, Національним університетом «Одеська юридична академія», Національною академією внутрішніх справ та Харківським національним університетом внутрішніх справ, ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка тощо.

Інститут активно проводив як національні, так і міжнародні наукові конференції та симпозиуми. Разом Національним космічним агентством України він, зокрема, провів у Києві у 2006 р. Міжнародний симпозиум ООН з космічного права, який отримав широкий резонанс. Крім того, співробітники Інституту включалися до складу міжнародних делегацій України, в тому числі на сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Наукова діяльність Інституту на національному рівні здійснювалася у контексті її інтеграції з юридичною освітою. При цьому використовували різноманітні її форми. Зокрема, провідні вчені Інституту залучаються до читання курсів лекцій у багатьох провідних навчальних закладах країни.

Справжньою школою для апробації наукових ідей стали методологічні семінари «Юридична наука і суспільство: проблеми теорії і практики». До участі у семінарах, крім науковців, залучалися народні депутати України, відомі державні діячі. Науковий і практичний інтерес, зокрема, викликали такі методологічні семінари останніх років: «Громадянське суспільство і держава в Україні: проблеми взаємодії» (доповідь академіка НАН України О. С. Онищенко); «Національна держава і право в умовах глобалізації» (доповідь академіка В. М. Литвина); «Проблеми організації державної влади в Україні» (доповідь академіка НАН України Ю. С. Шемшученка); «Конституційно-правові засади державного суверенітету України в умовах глобалізації: проблеми теорії і практики» (доповіді першого Президента України Л. М. Кравчука та академіка В. М. Гейця) та ін.

Кардинальні зміни в політичному і соціально-економічному житті країни, які відбулися у 2014 році, обумовили необхідність коригування науково-дослідницької проблематики Інституту, розширення його зв'язків з практикою державотворення і правотворення в умовах реальних загроз і викликів для України, пов'язаних з анексією Російською Федерацією Криму, розв'язанням нею війни на Донбасі.

Головними напрямками наукової діяльності Інституту впродовж 2014–2019 рр. стали: проблеми державотворення і правотворення, реалізації Конституції України та модернізації правової системи України; правові проблеми формування громадянського суспільства, забезпечення прав і свобод людини та громадянина; проблеми організації законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні; правові проблеми національної безпеки України; правові проблеми економічної, енергетичної та екологічної безпеки України, боротьби з корупцією та злочинністю; розвиток і вдосконалення національного інформаційного законодавства; правове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності в Україні; Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку та європейської інтеграції; політико-правові механізми протидії сепаратизму, формування національної ідентичності населення Донбасу, реінтеграції Донбасу і Криму, відновлення територіальної цілісності держави, політико-правові засади миротворчої операції в Донбасі та ін.

Науково-дослідницька діяльність Інституту концентрується на проведенні та координації фундаментальних правових досліджень, спрямованих на отримання та використання нових знань у галузі правознавства та правової політології. Протягом 2014–2019 рр. Інститутом було виконано

9 тем науково-дослідних робіт. Ці теми охоплюють всю царину юридичної науки та правової політології, включаючи проблеми теорії держави і права, історико-правових досліджень, конституційного права та місцевого самоврядування, цивільного, трудового і підприємницького права, аграрного, земельного, екологічного та космічного права; державного управління та адміністративного права, кримінального права, кримінології та судоустрою, міжнародного права та порівняльного правознавства, правових проблем політології та інші актуальні у наш час проблеми, зокрема актуальні проблеми розвитку України як суверенної, демократичної, правової, соціальної держави та її інтеграції в міжнародний і європейський правовий простір.

Про високий інтелектуальний потенціал Інституту може свідчити те, що на даний час у ньому працюють близько 80 наукових співробітників, у тому числі 78 докторів і кандидатів наук. Серед учених Інституту один академік та один член-кореспондент НАН України, 14 академіків та членів-кореспондентів Національної академії правових наук України, 6 заслужених діячів науки і техніки України, 11 заслужених юристів України, 10 лауреатів Державної премії України у галузі науки і техніки. В Інституті започатковані й успішно розвиваються авторитетні наукові школи в галузі конституційного, адміністративного, міжнародного, цивільного, екологічного права, державного управління, порівняльного правознавства, правової політології.

Злагоджена робота колективу Інституту протягом багатьох років дала змогу зробити значний внесок у розвиток вітчизняної юридичної науки та розбудову правової системи Української держави. За 70 років науковцями Інституту опубліковано близько 750 монографій, понад 350 підручників, збірників, довідників і словників, 550 брошур, майже 5500 наукових статей з юридичної тематики. Серед найвагоміших досягнень науковців Інституту останніх років шеститомна «Юридична енциклопедія», десяти томна «Антологія української юридичної думки», трьох томна «Енциклопедія міжнародного права», «Великий

Отже, 70-річний досвід діяльності Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України свідчить про те, що він завжди займав провідні позиції в українській юридичній науці. Свою наукову, просвітницьку і громадянську місію Інститут виконує і зараз. Його творчий пошук у сучасних складних умовах політичного, соціального та економічного розвитку спрямований на розбудову в Україні дійсно демократичної, правової, соціальної держави і розвинутого громадянського суспільства.